maa täis. Harwaste kuuldi siis Wenemaal põllumeeste healt, aga sagedaste oli kaulda ronkade healt, kes surnukehasid eneste keskel jagasiwad, sagedaste puhusiwad oma juttu hakid, kui nad kokku tuliwad saagi peale. Kiiew ägas kurbduse all, Tscheruigow õnnetuste all; kurbduse wood woolasiwad üle Wenemaa. Wend ütles wennale: See on minu, ja see on ometegi minu oma ja wäikesest asjast tegiwad nad suure, hakasiwad iseenestele wiletsust walmistama ja paganad tungisiwad igalt poolt wõites Wenemaa peale."

Lõunapool Wenemaa küljes on suured rohulaaned. Neis rohulaantes elasiwad ammust ajast saadik karjakaswatajad rahwad. Ei nad harinud põldu, waid rändasiwad ühest kohast teise ja pidasiwad omale suuri karju. Need karjakaswatajad ehk nomaadid langesiwad äkitselt põlluharijate peale, riisusiwad neid nende waranduset paljaks ja kadusiwad nõndasama kiireste rohulaantesse ära, kust neid raske oli kätte saada. Nende röövlite poolt pidi wana Wenemaa palju kannatama. Mitu kord übendasiwad endid würstid, et oma waenlasi häwitada ja sundisiwad neid mõneks ajaks rahu pidama. Aga kui würstide keskel jälle tülid algasiwad, siis oli neil see hirmus wiis nomaadid appi kutsuda. Ja nad ei annud armu Wenemaale, põletasiwad külasid, laastasiwad linnasid, wiisiwad ära wangi elanikud ja weised. Wene rahwas kannatas wäga palju wiletsust niisugusest laastamisest, aga see wiletsus oli alles pool wiletsust; see ei olnud weel nõnda hirmus, kui see, mis neid eespool ootas, mida nad ise enestele walmistasiwad oma umbmeele ja tülidega. Wenemaale tuli uus õnnetus — tema rajadesse tuliwad Tatarlased, kes kaugel Aasias elasiwad, Wenemaast hommiku poole, Siberimaast lõuna poole. Nad oliwad ka nomaadid ja elasiwad ümargutes telkides, haost punutud ja wildiga kaetud. Keset telki oli tuli ja suits tuli wälja lõhkest, mis peal oli. Tatarlased sõiwad kõigsugust liha ja wedelat pudrukest hirsetangudest; leib oli neil tundmata. Nad sõiwad ikka roojaste kätega, pühkisiwad neid saabastesse ehk rohuga. Nad olewad osawad kütid ja julged ratsanikud. Naisterahwas waatasiwad maja järele ja oliwad üli töölad.

Tatarlased uskusiwad ühte Jumalat, aga pidasiwad palweid ebajumalate poole. Nad oliwad auusameelelised, wargaid ei olnud

nende keskel mitte sugugi; ka oliwad nad lahked ja sõpruse armastajad eneste keskel ja aitasiwad teine teist hea meelega. Kannatalikult nad kannatasiwad külma ja nälga; sõdades nad ei wäsinud ära ja wõisiwad kaks ööpäewa ilma sõõmata olla. Aga teiste rahwaste wastu oliwad nad hirmsad, abned saagi peale, walelikud ja kawalad: nad elasiwad röövimisest, kõik laastates ja põletates, mis neile tee peal ette puutus.

Hakul elasiwad Tatarlased teppides, iga sugu oma würsti all. Umbes 700 aasta eest übendas üks wägew würst, nimega Tschingis-kaan, kõik need ükskud sugukonnad übeks rahwaks. Seesama Tschingis-kaan ka läkitasgi omad sõjawäed Wenemaa rajadesse.

Enne langesiwad Tatarlased Polowtserite peale, kellest Wene rahwas palju oliwad pidanud kannatama, kellega nad aga nüüd sõpruses elasiwad. Polowtserite würst tuli Wene würstisid paluma appi tulla ja ütles: „Meie oleme nüüd löödud, aga kui teie meid ei aita, siis lüüakse ka teid maha: täna wõtawad nad meie maa, aga homme ka teie oma." Wene würstid pidasiwad nõu ja übendasiwad endid siis Polowtseritega, et tundmata waenlase wastu wälja minna.

Tatarlased saiwad Wene würstide nõuust kuulda ja läkitasiwad ka omalt poolt saadikuid Wene würstide juure ja laksiwad kawalaste ütelda: „Meie kuuleme, et teie Polowtserite jutu järele meie wastu wälja tulete, ja meie ei ole teie maad puutunud, ega teie linnu ega külasid oma alla wõtnud; ega meie teie peale ei tulnud, waid oma sulaste ja talli poste — Polowtserite peale: elage meiega rahus. Kui nad teie juure põgenewad, siis löögi neid maha ja wõtke enestele saaki: meie oleme kuulnud, et nad ka teile on palju kurja teinud — waat selle eest ep meie neid ka lüüa tahamegi." Wene würstid ei wõtnud seda kuulda, käskisiwad nende saadikuid maha lüüa ja läkisiwad tapelusele. 17 päewa pärast tuliwad würstidele uued saadikud Tatarlaste poolt wasta, kes ütlesiwad: „Teie kuulsite Polowtserite sõna, tapsite meie saadikud, tahate sõda, olgu siis sõda! Meie ei teinud teile kurja. Jumal üksi on kõikide rahwaste üle: Tema saab meie peale kohut mõistma."

Niisugune kõne pani würstisid imestama. Neid saadikuid laksiwad nad rahuga ära minna ja ei teinud neile midagi kurja, aga ise sammusiwad nad sõjateed edasi. Esimest hulka Tatar